

L 15370343

CAROL DRÆ

1a

25382

MARTINI
BONACINÆ
MEDIOLANENSIS,
OPERA OMNIA.

Num 12. car. 6 num. 5.

MARTINI
BONACINÆ
MEDIOLANENSIS
SACRÆ THEOLOGIÆ, ET IUD.
COMITIS PALATINI, ET VTRIVSQUE
Signaturæ Referendarij Apostolici,
OPERA OMNIA,
IN TRES TOMOS DISTRIBUTA.

Quorum P A T O R E S o v o nonnullis Tractatibus, quies hactenus caruerant, et in nouis suis
accretionibus, quas adhucz notis consipientes indicant, locupletiores secunduntur ex accurate p e t
ipsummet Authorum recognitione. T R A C T A T U S denuo in lucem prodit. Ut nihil
ultra sit, quod ab Authorate plenam & indecunque abolitam Moralis
Theologiz regnante, sine causam conscientie traditionem
expellere Letitor debet.

Editio posterior & accuratior, sparsis hinc inde mendis, que in prioribus exciderant expurgata;
& variis additionibus, & annotationibus locupletata.

L V G D V N I
Sumptibus L A V R E N T I I A N I S S O N .

M. D C. X L V I.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

BIBLIOPOLA BENEVOLO LECTORI SALVTEM.

EA rerum humanarum conditio est, AMANTISSIMUS
LECTOR, vt nihil cœlum complexu suo coērceat,
quod non alicui vitio adraixtum, implicatumque sit:
ita vt, quod de felicitate canebat Lyticus:

Nihil est ab omni Parte beatum.

& de Imperatoribus Romanis Plinius in Panegyrico
Traiani assertebat, neminem *adhuc extitisse*, cuius vir-
tutes nullo viriorum confinio laderentur; id de cuiuscunque rei perfectione
sigillatim affirmari poslit. Veruntamen, sicut vrsam, foetus suos absque
membrorum forma, figuraque parientem, eos postmodum assiduè lam-
bendo effingere, atque formate sagacissimi naturæ speculatores obser-
uant: sic pleraque in ortu suo informia, & incondita, temporis lapsu, in-
dustriaque eorum, qui laborem iis insuunt, ad optatos perfectionis exitus
prouehi constat. Quod in D. MARTINI BONACINÆ Operibus
comprobare laboriosum non erit: haec enim tam inordinata, confusa,
indigesta, mendosaque lucem viderunt, vt merum chaos iure merito
possent nuncupari. Quam male igitur de Authore, tam insigni pietate,
exquisitâque doctrina prædicto metiti sint ij, qui præcedentibus Editionibus
operam nauauerunt, graviter ferentes; hanc suscepimus adornandam;
eaque decoris, concinnitatisque specie donandam, quæ & doctissimo
Authore digna esset, & nostræ non mediocri diligentia, honoris auram
velificaretur. Cuius quidem suscepti laboris quod nos non pigeat, illud
facit, quod vel lippis oculis notum sit, quantum hæc nostra Editio ab

J M P R I M A T V R.

FR. FRANCISCVS CARENVVS Lector Theolog. Vicarius Rosæ, &
sanctæ Inquisitionis Mediolani.

FR. ALOYSIUS BARIOLA pro Illustriss. Cardinali Archiepiscopo.
Vidit Saccus pro Excellentissimo Senatu.

A P P R O B A T I O N E S.

DANNE CLAVDIUS DEVILLE, in sacra Theologia Magister, in Archic-
episcopatu Lugdunensi Promotor Generalis, & in hac Diocesi à Domino ALPHONSO
LUDOVICO DUPLESSIS DE RICHELIEV, Illustrissimo & Reuer-
tissimo Archicpiscopo Lugdunensi, Galliarumque Primate in librorum censuram in-
cumbere iussi, sicut facimus. Nos ex tribus Tomis, in quos nunc primū digesta sunt
opera omnia D. MARTINI BONACINÆ ad Moralem Theologiam, sive casus conscientiæ
spectantia, primum, & secundum Tomum, qui & alias extra hoc regnum, & huc Lugduni, iam
cusi fuerunt atque recusi, nunc primò prodire ex nouissima Authoris recognitione, tertia parte
audiores: eisque accedere nunc primò Tomum tertium, qui est de Censuris in particulari, in quo,
ac etiam in additionibus, quibus duo priores Tomi in hac editione cumulantur, nihil esse, vel
Catholicæ doctrinæ, vel bonis moribus aduersans; sed omnia, ea soliditate ac doctrinæ vberitate
explicari, que Authoris nomen ubique celebre, ac dignitatem exquisitè tueantur. Lugduni 8.
Kalend. Iunias 1629.

DEVILLE.

RESTER grauissimorum doctorum virorum, cum ex natali solo, cum aliunde, varias
Approbationes & testimonia, Nos infra scripti & sub signati Doctores Parisienses, D.
MARTINI BONACINÆ Mediolanensis S. Theologæ, & I. V. D. &c. Opera omnia,
Tomum praesertim tertium de Censuris in particulari, qui prioribus adiectus est, vidimus,
nihilque in illis fide indignum Catholicæ reperientes approbamus. Lugduni in Conventu sancti
Bonaventuræ 9. Kalendas Augusti 1629.

FR. DESIDERIUS RICHARD Guardianus S. Bonaventuræ.

FR. BERNARDINVS MOLLIASSON in Prefato Conventu Lector.

Summa Priuilegij à Christianissimo Galliarum Rege concessi.

VDOVICI XIV. Gallie & Navarræ Regis auctoritate factum est, ac patentiis licet
cautum ne quis in Regno suo aliisve locis ditione sive subiectis, intra proximos annos quin-
que, à die impressionis prime inchoandos ac numerandos, excudat, vendat, excudendum, ven-
dendumque quousmodi & ratione certe librum, qui inscribitur MARTINI BONACINÆ,
Opera omnia, præter Claudiu Cayne, Typographum Lugdunensem, aut illos quibus ipse met
concesserit: prohibitum insuper eadem auctoritate Regia omnibus suis subditis, eundem Librum,
extra Regni sui limites imprimendum curare, vel quenquam ubicumque fuerit, ad id agendum
impellere ac instigare, sine consensu dicti Claudi Cayne, idque omne sub confisctione Libro-
rum, alisque penis originali diplomate contra deliquentes expressis. Datum Bellotifontani,
die 18. Octobris 1644.

De mandato Regis

Signatum,

RENOVARD.

Die prima Februario 1646. dictus Claudius Cayne, ius loco presentis Priuilegij concessit Laurentio Anthoni
Bibliopolie Lugdunensi.

Dicitur Julianus 22. Aprilis 1646.

SERIES

SERIES

Tractationum moralium, his tribus D. MARTINI
BONACINÆ voluminibus recens
locupletatis, contentarum.

TOMO I.

- I. De Sacramentis in genere, ac in specie de Sacramento Baptismi,
Confirmationis, Eucharistiae, Poenitentiae, extremæ-Vnctionis,
& Ordinis.
II. De magno Matrimonij Sacramento.
III. De Censuris, aliisque poenis Ecclesiasticis.
IV. De Horis Canonicis, siue quæ priuatim, siue quæ in Choro reci-
tantur.
V. De Clausura, & poenis violatoribus eius impositis.
VI. De Simonia, & re beneficiaria, magna ex parte.
VII. De alienatione bonorum Ecclesiasticorum.
VIII. De largitione munerum Regularibus interdicta.
IX. De Beneficiiorum residentia.
X. De fructibus beneficiorum ritè impendendis.
XI. De obligatione denunciandi delinquentes, præsertim hæreticos,
& Confessarios ad turpia sollicitantes.

TRACTATVS

TOMO II.

- XII. De Legibus, & peccatis, & præceptis Decalogi & Ecclesiæ.
XIII. De Restitutione, & Contractibus.

TOMO III.

- XIV. Accurata discussio de omnibus Censuris in particulari, & variis
summorum Pontificum, præsertim GREGORII XV. &
URBANI VIII. Constitutionibus.

Sed & anterius editi Tractatus, tam variis accessionibus, viuente Authore,
quam multis aliis post eius obitum transmissis ita cumulati sunt, ut videris
propè queant prodire nunc primum, id quod & necessariò auctus voluminum
numeris docet; & per seipsum Lector, collatis cum hac nostra anterioribus
editionibus, deprehendes.

TRACTATVS DE SACRAMENTIS.

DISPV TATIO PRIMA.

De Sacramentis in genere.

SACRAMENTI nomen non solum à profanis, verum etiam ab Ecclesiasticis Scriptoribus variis modis accipitur; aliquando enim sumuntur pro secreto, iuxta illud Tobie 11. *Sacramentum Regis abscondere bonum est.* Aliquando pro iuramento, c. *Sacramenta, 22. q. 4. [C. l. sacramenta puberum, C. l. aduersus vendit.]* Aliquando pro mysterio, ad Timotheum 3. *Mysticum est pietatis Sacramentum, vbi in Graeca editione habetur, mysterium.* Aliquando & sere communiter, *Sacramentum accipitur pro re sacra, ut tradid Bellarminus lib. 1. de Sacramentis, c. 2. Nauarr. in summa, c. 2. t. n. 1. Valentia tom. 4. diff. 3. q. 1. paullo 1. Henr. lib. 1. c. 2. n. 1. Didacus Nugnez in 3. partea 3. Thomas in sua prefatione significacione 3. Coninchus de Sacramentis in genere, q. 6. art. 1. Sayrus de Sacramentis in genere, art. 1. Vasquez 3. part. q. 60. diff. 118. c. 1. [Suarez 3. part. q. 60. Filiarius tract. 1. c. 1. num. 3.] & alij. Nos in presenti accipimus Sacramentum, ut significat id, quod à Christo sunt institutum ad conferendam gratiam, de quo nobis sex principaliter quaerenda sunt.*

Primo, quid, quotuplex, & quam necessarium sit Sacramentum.

Secundo, quae sit ipsius materia, & forma.

Tertio, quae sit causa efficiens.

Quarto, quoniam sit ipsius effectus.

Quinto, quodnam sit subiectum.

Sexto, quo riu, & ceremoniis administrandum sit.

Q V A E S T I O P R I M A.

** De numero, necessitate, & definitione
Sacramentis.*

P V N T V M L.

Quid sit Sacramentum.

1. *Sacramentum quid sit.*
2. *Sacramentum non solum res rationis.*
3. *An Sacramentum sit Sacramenta.*
4. *Sacrificium ut sic an sit Sacramentum.*
5. *Signum quid sit.*
6. *An Sacramentum dicatur signum.*
7. *Sacramentum quoque sit aliud de sit signum.*
8. *An Sacramentum debet esse signum similitudine representante aliquod Sacrae.*
9. *Cum Deo in signo reddentur sacramenta in figura sacramenta.*

Dicitur Sacramentum definitiones afferuntur à Doctoribus primis tractat. Augustinum dicit, de Civitate, cap. 2. quoniam D. Thomas 3. parte, quod est. in corpore. Henr. p. 1. de Sacramentis, lib. 1. Balthazar in Anglio de Sacramentis, lib. 1. art. 1. arguit D. Alexander Pectin. 1. parte de Sacramentis, diff. 1. catal. 1. Petrus Ledeimus Boecianus Sum. Mor. Tom. I.

* parte Genes 4. 1. mense. Primitus est templum. Sacramentum definitur secundum signum, vel instrumentum gratiae virtutis inferre.

Iusta Hugo de S. Victore lib. 1. parte 9. cap. 1. Sacramentum est corporale et rerum locis intitulatum proximum, ex hinc ita est significatio, & ex definitione significatur, & continent spiritualem proximam.

*Iusta Magistruim P. 1. de Sacramentis in encomi, cui ad-
dicit Bellarminus ac Sacramentum lib. 1. c. 3. 1. ratione per missio-
nem 3. & alij Sacramenta est res sensibilia facta, que ex Dei
introductione, intentione, & voluntate, non significare, non effici posse
est habet dies, est inservientia gratiae virtutis legata ad nostrum
iustificationem infra eam.*

*Iusta Laurentianum P. 1. de Sacramentis in encomi, cui ad-
dicit Bellarminus ac Sacramentum lib. 1. c. 3. 1. ratione per missio-
nem 3. & alij Sacramenta est res sensibilia facta, que ex Dei
introductione, intentione, & voluntate, non significare, non effici posse
est habet dies, est inservientia gratiae virtutis legata ad nostrum
iustificationem infra eam.*

*Sed omnia recte debet considerari, cum pallium Doctores tradant,
cum ego proponam, per latius explicitius videtur omnium, recte, & ef-
ficaciam sacramentorum.*

P V N C A P R O P O S I T I O.

Sacramentum est signum factum per significans, tenim *discinde
tum quod
D.*
Signum est talis bullula officiosum cum faciem, formam, colorum in-
signe, hoc debet in opere esse, ante praecepta Aristoteles, & rap-
portum, & horum in aliis a finitorum regulari animi operis, & officiorum.
Generis in prius existunt omnes his sacramenta additum, nisi per omnes
Sacramenta distinguuntur ab aliis rebus factis, que non sunt Sacra-
menta, vel non sicut aqua benedicta, *Expositio* & *diff. 1. catal.* *petri* *lederini*